ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-4

SANOAT KORXONALARINING BIZNES-JARAYONLARINI BOSHQARUVIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO‘LLASH YOKI FOYDALANISH MEXANIZMLARI

Mualliflar:
i.f.f.d ***B.N. Dedajonov***
Islomjon Nurmukhammadov
Namangan MuxandislikTexnologiya Instituti 2-kurs doktaranti
auditor.islam@bk.ru
+998949507697

Anotatsiya: Sanoat korxonalarida biznes jarayonlarini boshqarishda raqamli texnologiyalarni qo‘llash operatsiyalarni amalga oshirish usullarini o‘zgartirib, samaradorlik, mahsuldorlik va raqobatbardoshlikni oshirmoqda. Ushbu maqola (IoT), sun'iy intellekt (AI), mashinani o'rganish (ML), virtual haqiqat (VR) va robot jarayonlarini avtomatlashtirish (RPA) kabi raqamli texnologiyalar orqali turli mexanizmlarni o'rganadi. sanoat ish oqimlariga birlashtirilgan. Ushbu texnologiyalarni o'rganib chiqib, maqola real vaqt rejimida monitoring, bashoratli texnik xizmat ko'rsatish, o'qitish va vazifalarni avtomatlashtirishdagi rollarini ta'kidlaydi. Raqamli vositalarning samarali qo‘llanilishi sanoat korxonalariga ma’lumotlar sifati, tizim integratsiyasi va xodimlarning moslashuvi bilan bog‘liq muammolarni bartaraf etish bilan birga, operatsiyalarni tartibga solish, qarorlar qabul qilishni yaxshilash va xarajatlarni kamaytirish imkonini beradi. Raqamli texnologiyalarning evolyutsiyasi va ularning konvergentsiyasi sanoat biznes jarayonlarini boshqarishda yanada katta yutuqlarni va'da qiladi, bu esa yanada samarali, avtomatlashtirilgan va ma'lumotlarga asoslangan kelajakka yo'l ochib beradi.

Kalit so'zlar: Raqamli texnologiyalari, Biznes jarayonlarini boshqarish, sanoat korxonalari, (IoT), Sun'iy intellekt (AI), Machine Learning (ML), Kengaytirilgan reallik (AR), Robotik jarayonlarni avtomatlashtirish (RPA), Avtomatlashtirish, Bashoratli texnik xizmat ko'rsatish, Real vaqt rejimida monitoring, Jarayonni optimallashtirish, Kadrlar tayyorlash, Raqamli transformatsiya

Kirish

So'nggi yillarda raqamli transformatsiya sanoat korxonalari evolyutsiyasining hal qiluvchi omiliga aylandi. Global raqobat kuchayib, bozor talablari o'zgarib borar ekan, sanoat tarmoqlari o'z biznes jarayonlarini yaxshilash uchun raqamli texnologiyalarni tobora ko'proq o'zlashtirmoqda. Ushbu texnologiyalar korxonalarga operatsiyalarni optimallashtirish, qarorlar qabul qilishni yaxshilash va samaradorlikni oshirish imkonini beruvchi avtomatlashtirish, ma’lumotlar tahlili va bulutli hisoblash kabi keng imkoniyatlarni taqdim etadi.

Biznes jarayonlarini boshqarishda raqamli texnologiyalarni qo‘llash mexanizmlari ko‘p qirrali va murakkab bo‘lib, ta’minot zanjirini boshqarish, ishlab chiqarishni rejalashtirish, inventarizatsiyani nazorat qilish, mijozlar bilan munosabatlar kabi biznesning turli jihatlariga ta’sir ko‘rsatadi. Enterprise Resource Planning (ERP) tizimlari, Industrial Internet of Things (IIoT), sun'iy intellekt (AI) va katta ma'lumotlar tahlili kabi vositalarning integratsiyasi nafaqat operatsiyalarni soddalashtiradi, balki innovatsiyalar va doimiy takomillashtirish madaniyatini ham rivojlantiradi.

Ushbu transformatsiyaning negizi real vaqtda katta hajmdagi ma'lumotlarni to'plash, qayta ishlash va tahlil qilish qobiliyatidir, bu esa ko'proq xabardor qarorlar qabul qilish va bashorat qilish

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

qobiliyatiga olib keladi. Bundan tashqari, raqamli texnologiyalarni qo'llash korxonalarga xarajatlarni kamaytirish, samaradorlikni oshirish va mijozlar uchun yangi qiymat takliflarini yaratish imkonini beradi. Biroq, ushbu texnologiyalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun ehtiyotkorlik bilan rejalashtirish, malakali ishchi kuchi va kiberxavfsizlik xavfi, integratsiya murakkabligi va o'zgarishlarga qarshilik kabi muammolarni bartaraf etish uchun strategik yondashuv talab etiladi.

Ushbu maqola raqamli texnologiyalar sanoat korxonalarida qo'llanilishining turli mexanizmlarini o'rganadi, ular biznes jarayonlarini takomillashtirish va ishlab chiqarish va sanoat boshqaruvining kelajagini qanday shakllantirishini o'rganadi.

1. Real vaqt rejimida monitoring uchun IoT (Internet of Things) integratsiyasi

IoT ulanish xususiyatlariga ega sensorlar, qurilmalar va mashinalarni joylashtirishni o'z ichiga oladi, bu ularga real vaqtda ma'lumotlarni to'plash va almashish imkonini beradi. Ushbu ulanish tashkilotlarga o'z operatsiyalari bo'yicha misli ko'rilmagan tushunchalar beradi, bu biznes jarayonlarini optimallashtirish, ish faoliyatini nazorat qilish va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan nosozliklarni bashorat qilishga yordam beradi.

1. *IoT integratsiyasi mexanizmlari*

- Datchiklar va qurilmalar: IoT bilan jihozlangan muhitda turli mashinalar va uskunalar harorat, bosim, namlik, tebranish va energiya sarfi kabi parametrlarni kuzatuvchi sensorlar bilan jihozlangan. Ushbu sensorlar sanoat uskunalaridan uzluksiz ma'lumotlarni to'playdi, keyinchalik ular tarmoq orqali markazlashtirilgan monitoring tizimlariga yoki bulutli platformalarga uzatiladi.

- Ma'lumotlarni yig'ish va uzatish: Sensorlardan to'plangan ma'lumotlar simsiz tarmoqlar (masalan, Wi-Fi, Zigbee yoki LPWAN) orqali mahalliy serverlarga yoki bulutga asoslangan tizimlarga uzatiladi. Ma'lumotlar real vaqt rejimida yoki rejalashtirilgan vaqt oralig'ida uzatilishi mumkin, bu manfaatdor tomonlarning mashinalar va jarayonlarning holati to'g'risidagi so'nggi ma'lumotlarga ega bo'lishini ta'minlaydi.

- Ma'lumotlarni tahlil qilish: ko'pincha sun'iy intellekt (AI) va mashinani o'rganish (ML) dan foydalanadigan ilg'or ma'lumotlarni tahlil qilish platformalari qimmatli tushunchalarni olish uchun ushbu ma'lumotlarni qayta ishlaydi. Tarixiy va real vaqtda ma'lumotlarni tahlil qilish orqali ushbu platformalar tendentsiyalarni aniqlashi, anomaliyalarni aniqlashi va qaror qabul qilishda yordam beradigan bashoratli tushunchalarni taqdim etishi mumkin. Masalan, sun'iy intellekt modeli harorat o'zgarishi va foydalanish usullaridan kelib chiqib, mashinaning qachon ishlamay qolishi mumkinligini taxmin qilishi mumkin.

- Real-vaqt monitoringi boshqaruv paneli: IoT yordamida menejerlar va operatorlar real vaqt rejimida asboblar, ishlab chiqarish liniyalari va boshqa biznes jarayonlarning ish holatini vizual tarzda aks ettiruvchi boshqaruv panellaridan foydalanishlari mumkin. Ushbu asboblar panellari mashinaning ish vaqti, chiqish tezligi va energiya iste'moli kabi ko'rsatkichlarni taklif qiladi, bu esa tezroq va ma'lumotli qaror qabul qilish imkonini beradi.

2. *IoT integratsiyasining afzalliklari*

- Prognozli texnik xizmat ko‘rsatish: sanoat muhitida IoTning eng muhim afzalliklaridan biri bu bashoratli texnik xizmat ko‘rsatish qobiliyatidir. Uskunaning sog'lig'ini doimiy ravishda kuzatib borish orqali IoT tizimlari eskirish va yirtishning dastlabki belgilarini aniqlay oladi, bu esa korxonalarga uskunalar ishdan chiqishidan oldin texnik xizmat ko'rsatishni rejalashtirish imkonini beradi. Bu ishlamay qolish vaqtini qisqartiradi, mexanizmlarning ishlash muddatini uzaytiradi va ta'mirlash xarajatlarini kamaytiradi.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-4

- Optimallashtirilgan operatsiyalar: IoT jonli ma'lumotlar asosida ishlab chiqarish jarayonlarini real vaqtda sozlash imkonini beradi. Misol uchun, sensorlar mahsulot sifati yoki mashinaning ishlashidagi og'ishlarni aniqlasa, tizim avtomatik ravishda sozlamalarni sozlashi yoki operatorlarni tuzatish choralarini ko'rish uchun xabardor qilishi mumkin. Bu optimal ishlab chiqarish samaradorligini ta'minlaydi va nuqsonlar xavfini kamaytiradi.
- Energiya samaradorligi: IoT-ni qo'llab-quvvatlaydigan energiyani boshqarish tizimlari real vaqtda energiya sarfini kuzatishga yordam beradi. Samarasiz hududlarni aniqlash va ma'lumotlarga asoslangan takliflarni taklif qilish orqali korxonalar energiya sarfini kamaytirishi, xarajatlarni kamaytirishi va barqarorlik maqsadlariga hissa qo'shishi mumkin.
- Kengaytirilgan ta'minot zanjiri boshqaruvi: IoT ta'minot zanjirini real vaqt rejimida ko'rish imkonini beradi, bu esa korxonalarga materiallar, jo'natmalar va inventar darajasini aniqlik bilan kuzatish imkonini beradi. Bu inventarizatsiyani optimallashtirish, kechikishlarni kamaytirish va ishlab chiqarish jadvallarini uzluksiz bajarilishini ta'minlashga yordam beradi.

3. *Qiyinchiliklar va mulohazalar*

- Xavfsizlik: sanoat muhitida IoT integratsiyasi kiber tahdidlar uchun hujum maydonini oshirishi mumkin. IoT tarmoqlari, qurilmalari va ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlash ruxsatsiz kirish va ma'lumotlar buzilishining oldini olish uchun muhim ahamiyatga ega. Butun IoT infratuzilmasini himoya qilish uchun mustahkam kiberxavfsizlik protokollari mavjud bo'lishi kerak.
- Ma'lumotlarning haddan tashqari yuklanishi: IoT qurilmalari tomonidan yaratilgan katta hajmdagi ma'lumotlar bilan korxonalar ushbu ma'lumotlarni samarali boshqarish va tahlil qilishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Ma'lumotlarni saqlash bo'yicha to'g'ri echimlar, shuningdek, ilg'or tahlil vositalari, xom ma'lumotlarni amaliy tushunchalarga aylantirish uchun juda muhimdir.
- Birgalikda ishlash: sanoat sharoitidagi turli qurilmalar va tizimlar turli protokollar yoki standartlarda ishlashi mumkin. Ushbu bir-biridan farq qiladigan tizimlarning uzluksiz muloqot qilishi va birgalikda ishlashini ta'minlash IoT integratsiyasining to'liq salohiyatini ro'yobga chiqarishning kalitidir.

2. Sun'iy intellekt (AI) va Mashina o'rganish (ML)ni qabul qilish

Sun'iy intellekt (AI) va Machine Learning (ML) sanoat korxonalarining biznes jarayonlarini boshqarish usullarini inqilob qilmoqda. Ushbu texnologiyalar korxonalarga murakkab qarorlar qabul qilishni avtomatlashtirish, samaradorlikni oshirish, resurslarni optimallashtirish va natijalarni yuqori aniqlik bilan bashorat qilish imkonini beradi. Katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash va naqshlarni aniqlash orqali AI va ML tashkilotlarga odamlar uchun qo'lda olish qiyin yoki imkonsiz bo'lgan tushunchalarni olishga yordam beradi.

1. Sanoat korxonalarida AI va MLni qabul qilish mexanizmlari

- Ma'lumotlarni yig'ish va qayta ishlash: AI va MLdan samarali foydalanish uchun sanoat korxonalari ishlab chiqarish liniyalari, sensorlar va tashqi bozor omillari kabi turli manbalardan katta ma'lumotlar to'plamini to'plash va qayta ishlash uchun mustahkam ma'lumotlar infratuzilmasiga muhtoj. Ma'lumotlar ko'pincha tozalanadi, normallashtiriladi va AI modellarini o'rgatish uchun tayyorlanadi. Ushbu qadam algoritmlarning aniq, tuzilgan ma'lumotlar bilan ishlashini ta'minlaydi.
- Mashina o'rganish modellari: ML modellari naqshlarni tanib olish va bashorat qilish uchun tarixiy ma'lumotlardan foydalangan holda o'qitiladi. Masalan, ML harorat, tebranish va texnik xizmat ko'rsatish yozuvlari kabi ma'lumotlarga asoslanib, mashinaning qachon ishlamay qolishi mumkinligini taxmin qilish uchun ishlatilishi mumkin. Ko'rib chiqilayotgan muammoga qarab nazorat ostida o'rganish, nazoratsiz o'qitish va mustahkamlovchi ta'lim usullari qo'llaniladi.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

- Sun'iy intellekt algoritmlari: AI algoritmlari ilg'or qarorlar qabul qilish imkonini beradi. Bu maxsus talablarga qarab chuqur o'rganish, tabiiy tilni qayta ishlash (NLP) va kompyuterni ko'rishni o'z ichiga olishi mumkin. Masalan, AI tizimlari ishlab chiqarishni rejalashtirish, resurslarni taqsimlash yoki mashina sozlamalarini sozlash bo'yicha real vaqt rejimida qarorlar qabul qilishi mumkin.
- Avtomatlashtirilgan qaror qabul qilish: O'qitilgandan so'ng, AI tizimlari qaror qabul qilish jarayonlarini avtomatlashtirishi mumkin. Misol uchun, AI algoritmi real vaqt rejimidagi inventar ma'lumotlari asosida ishlab chiqarish jarayonida materiallar oqimini avtomatik ravishda sozlashi, ishlab chiqarish jadvallarini optimallashtirishi va ish vaqtini minimallashtirishi mumkin.
- Prognozli tahlillar: AI va ML kelajakdagi tendentsiyalar yoki voqealarni bashorat qilishi mumkin. Bashoratli tahlil talabni prognozlash, xavflarni baholash va sifat nazorati kabi sohalarda qo'llaniladi. Masalan, ML modellari talabning o'zgarishini bashorat qilishi mumkin, bu korxonalarga ishlab chiqarish rejalarini oldindan tuzatishga va ortiqcha ishlab chiqarish yoki zaxiralar xavfini kamaytirishga imkon beradi.

2. *AI va MLni qabul qilishning afzalliklari*

- Yaxshilangan samaradorlik va mahsuldorlik: takroriy vazifalarni avtomatlashtirish va jarayonlarni optimallashtirish orqali AI va ML texnologiyalari sanoat korxonalarining umumiy samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Avtomatlashtirilgan rejalashtirish, inventarizatsiyani boshqarish va jarayonni sozlash inson aralashuvini kamaytiradi, xatolarni kamaytiradi va operatsiyalarni soddalashtiradi.
- Prognozli texnik xizmat ko‘rsatish: AI va MLning sanoat sharoitida eng samarali qo‘llanilishidan biri bu bashoratli texnik xizmatdir. Mashinani o'rganish modellari potentsial nosozliklarni ular sodir bo'lishidan oldin bashorat qilish uchun mashina va uskunalardan olingan ma'lumotlarni tahlil qiladi. Bu korxonalarga faqat kerak bo'lganda texnik xizmat ko'rsatishni rejalashtirish imkonini beradi, keraksiz to'xtab qolishlarning oldini oladi va ta'mirlash xarajatlarini kamaytiradi.
- Kengaytirilgan sifat nazorati: sun'iy intellektga asoslangan tizimlar ishlab chiqarish jarayonlarini real vaqt rejimida kuzatishi, nuqsonlar yoki sifat standartlaridan chetlanishlarni aniqlashi mumkin. Muammolarni erta aniqlash orqali ushbu tizimlar mahsulotlarning talab qilinadigan texnik talablarga javob berishiga, chiqindilarni kamaytirishga va mahsulot sifatini yaxshilashga yordam beradi.
- Optimallashtirilgan resurslarni taqsimlash: AI va ML xom ashyo, mehnat va energiya kabi resurslarni taqsimlashni optimallashtirishi mumkin. Masalan, sun'iy intellekt tizimi resurslarning samarali taqsimlanishi, isrofgarchilikning oldini olish va iqtisodiy samaradorlikni ta'minlash uchun tarixiy foydalanish naqshlari va joriy talabni tahlil qilishi mumkin.
- Smarter Supply Chain Management: Mashinani o'rganish potentsial uzilishlarni bashorat qilish, inventar darajasini optimallashtirish va etkazib berish jadvallarini yaxshilash orqali ta'minot zanjiri operatsiyalarini yaxshilashi mumkin. Sun'iy intellektga asoslangan tizimlar real vaqtda ta'minot zanjiri qarorlarini qabul qilish uchun bozor sharoitlarini, mijozlar talabini va tashqi omillarni baholashi mumkin.
- Energiyani optimallashtirish: AI sanoat ob'ektlarida energiya sarfini kuzatish va optimallashtirish uchun ishlatilishi mumkin. Uskunalar va sensorlardan olingan ma'lumotlarni tahlil qilish orqali sun'iy intellekt energiya samarasizligini aniqlashi va energiya sarfini kamaytirish uchun o'zgarishlarni taklif qilishi mumkin, bu esa operatsion xarajatlarni kamaytirishga va atrof-muhitga nisbatan kichikroq izga olib keladi.

3. *Qiyinchiliklar va mulohazalar*

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-4

- Ma’lumotlar sifati va mavjudligi: AI va ML algoritmlari aniq bashorat qilish va qaror qabul qilish uchun yuqori sifatli ma’lumotlarga tayanadi. Agar ma'lumotlar to'liq bo'lmasa, noto'g'ri yoki noto'g'ri bo'lsa, u suboptimal natijalarga olib kelishi mumkin. Shu sababli, AI va ML echimlarini qo'llashdan oldin ma'lumotlarning aniqligi va izchilligini ta'minlash juda muhimdir.

3. Robot jarayonlarini avtomatlashtirish (RPA)

Robotik jarayonlarni avtomatlashtirish (RPA) - bu "robotlar" yoki "botlar" dasturiy ta'minotidan foydalangan holda biznes-jarayonlardagi takrorlanuvchi, qoidalarga asoslangan vazifalarni avtomatlashtiradigan transformativ texnologiya. Sanoat korxonalarida RPAni qo'llash orqali tashkilotlar operatsiyalarni soddalashtirishi, samaradorlikni oshirishi, xarajatlarni kamaytirishi va ishchilarni yanada strategik, qo'shimcha qiymatga ega bo'lgan vazifalarga e'tiborini jalb qilishdan ozod qilishi mumkin. Ushbu maqola sanoat korxonalarida RPAni joylashtirish mexanizmlarini o'rganadi va uning afzalliklari va muammolarini ta'kidlaydi.

1. *Sanoat korxonalarida RPAni joylashtirish mexanizmlari*

- Vazifani aniqlash va xaritalash: RPAni qo'llashning birinchi bosqichi takrorlanuvchi, qoidalarga asoslangan va tuzilgan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan vazifalar va jarayonlarni aniqlashdir. Bu vazifalar avtomatlashtirish uchun asosiy nomzodlardir. Masalan, ma'lumotlarni kiritish, inventarizatsiyani boshqarish, buyurtmalarni qayta ishlash va moliyaviy muvofiqlashtirish. Aniqlangandan so'ng, bu vazifalar RPA tizimi amal qiladigan aniq ish oqimini yaratish uchun xaritada ko'rsatiladi.
- Bot dizayni va ishlanmasi: RPA botlari raqamli muhitda inson harakatlarini taqlid qilish uchun mo'ljallangan. Ishlab chiquvchilar botlarni shakllardan ma'lumotlarni olish, ma'lumotlar bazalarini yangilash yoki boshqa dasturiy ilovalar bilan ishlash kabi vazifalarni bajarishga yo'naltiradigan ish oqimlarini yaratadilar. RPA vositalari, odatda, foydalanuvchilarga chuqur dasturlash bilimiga muhtoj bo'lmasdan botlarni loyihalash imkonini beruvchi sudrab tashlash interfeyslari bilan birga keladi. Ushbu botlarni turli tizimlar, jumladan ERP tizimlari, CRM dasturlari va eski ilovalar bilan ishlash uchun sozlash mumkin.
- Botlarni o'qitish va sinovdan o'tkazish: RPA botlari tizimlar bilan to'g'ri o'zaro aloqada bo'lishlari va belgilangan jarayonlarga rioya qilishlari uchun treningni talab qiladi. Trening bosqichida botlar topshiriqlarni to‘g‘ri va samarali bajara olishlarini tasdiqlash uchun namuna ma’lumotlari yordamida sinovdan o‘tkaziladi. Xatolarni qayta ishlash protokollari, shuningdek, botlarning muammolarni avtonom tarzda aniqlashi va hal qilishi yoki kerak bo'lganda inson operatorlarini ogohlantirishi uchun o'rnatiladi.
- O'rnatish va integratsiya: Botlar to'liq ishlab chiqilgan va sinovdan o'tkazilgandan so'ng, ular operatsion muhitga joylashtiriladi. RPA botlari ko'pincha mavjud tizimlar va dasturiy ilovalarga integratsiyalangan bo'lib, ular tegishli ma'lumotlarga kirishlari va davom etayotgan jarayonlarni buzmasdan vazifalarni bajarishlarini ta'minlaydi. Botlar korporativ tizimlar bilan uzluksiz o‘zaro aloqada bo‘lgan holda ma’lumotlarni uzatish, hujjatlarni qayta ishlash yoki inventarni yangilash kabi vazifalarni bajaradigan bir nechta ilovalarda ishlashi mumkin.
- Monitoring va texnik xizmat ko'rsatish: RPA botlarining kutilganidek ishlashini ta'minlash uchun doimiy monitoring zarur. Monitoring vositalari korxona menejerlariga bot ishlashini kuzatish, yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni aniqlash va avtomatlashtirishning umumiy samaradorligini baholash imkonini beradi. Botlarning yangilanib turishi va biznes jarayonlari yoki tizim yangilanishlaridagi o‘zgarishlarga moslashishi uchun muntazam texnik xizmat ko‘rsatish zarur.

2. *RPAni joylashtirishning afzalliklari*

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-4

- Samaralilik va mahsuldorlikni oshirish: RPA takroriy, qo'lda bajariladigan vazifalarni bajarish uchun zarur bo'lgan vaqtni sezilarli darajada qisqartiradi. Botlar 24/7 tanaffuslarsiz ishlashi mumkin, bu korxonalarga operatsion o'tkazuvchanlikni oshirish va kechikishlarni minimallashtirish imkonini beradi. Muntazam vazifalarni avtomatlashtirish biznes-jarayonlarni tezlashtiradi va inson ishchilariga e'tiborini yuqori qiymatli faoliyatga qaratish imkonini beradi.
- Xarajatlarni kamaytirish: vazifalarni avtomatlashtirish orqali korxonalar qo'l mehnati bilan bog'liq mehnat xarajatlarini kamaytirishi mumkin. RPA xatolarni kamaytiradi, bu esa qimmatli tuzatishlarga bo'lgan ehtiyojni kamaytiradi. Bundan tashqari, u ma'muriy yukni va muntazam ishlarni bajarish uchun maxsus xodimlarga bo'lgan ehtiyojni kamaytiradi, bu esa resurslarni yanada samaraliroq taqsimlash imkonini beradi.
- Yaxshilangan aniqlik va sifat: RPA botlari vazifalarni yuqori aniqlik va izchillik bilan bajaradi va inson xatosi xavfini yo'q qiladi. Misol uchun, inventarizatsiyani boshqarishda ma'lumotlarni kiritish xatolari yoki noto'g'ri hisob-kitoblarning oldini olish mumkin, bu esa aniqroq ma'lumotlarga va yaxshiroq qaror qabul qilishga olib keladi. RPA bilan vazifalar oldindan belgilangan qoidalarga muvofiq, og'ishlarsiz bajariladi, jarayonlarning umumiy sifati yaxshilanadi.
- Kengaytirilgan muvofiqlik: RPA jarayonlarning belgilangan qoidalarga muvofiq bajarilishini ta'minlaydi, bu ayniqsa qat'iy tartibga soluvchi talablarga ega bo'lgan sohalarda qimmatlidir. Botlar o'zlarining har bir harakatlarini yozib olishlari mumkin, bu esa shaffoflikni oshiradigan va korxonalarga qoidalarga rioya qilishlariga yordam beradigan audit tekshiruvini yaratadi. Ushbu auditorlik hisobot berish va sifatni ta'minlashda ham yordam beradi.
- Scalability: RPA tizimlari yuqori darajada kengaytirilishi mumkin. Joylashtirilgandan so'ng, yangi botlarni qo'shish yoki mavjudlarini ko'proq vazifalarni bajarish yoki ish yukini oshirish uchun kengaytirish mumkin. Ushbu moslashuvchanlik sanoat korxonalariga talabning o'zgarishiga, biznes jarayonlariga yoki mavsumiy tebranishlarga inson resurslariga katta investitsiyalarni talab qilmasdan tezda moslashish imkonini beradi.
- Tezroq qaror qabul qilish: Ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilishni avtomatlashtirish orqali RPA tezroq qaror qabul qilish imkonini beradi. Botlar real vaqt rejimida ma'lumotlarni to'plashi va qayta ishlashi mumkin, bu esa menejerlarga ko'proq asosli qarorlar qabul qilish uchun dolzarb ma'lumotlarni taqdim etadi. Bu ta'minot zanjiri boshqaruvi, mijozlarga xizmat ko'rsatish va inventarni boshqarish kabi sohalarda javob vaqtlarini yaxshilashi mumkin.

3. Qiyinchiliklar va mulohazalar

- Jarayonning murakkabligi: RPA qoidaga asoslangan, tuzilgan vazifalarga qo'llanilganda eng samarali hisoblanadi. Biroq, ko'pgina biznes jarayonlari dinamik yoki insoniy mulohazani talab qiladi. Tarkibi bo'lmagan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan yoki bir nechta o'zgaruvchilarga asoslangan qarorlar qabul qilishni talab qiladigan murakkab vazifalar RPA avtomatizatsiyasi uchun mos kelmasligi mumkin. Bunday hollarda korxonalar qaysi vazifalarni avtomatlashtirishga mos kelishini va qaysi biri inson nazoratini talab qilishini diqqat bilan baholashi kerak.
- Eski tizimlar bilan integratsiya: Ko'pgina sanoat korxonalari zamonaviy RPA vositalariga mos kelmasligi mumkin bo'lgan eski tizimlarga tayanadi. RPA-ni eski tizimlar bilan integratsiya qilish qiyin bo'lishi mumkin va sozlash uchun qo'shimcha resurslar talab qilinishi mumkin. Ba'zi hollarda korxonalar RPAdan to'liq foydalanish uchun eskirgan tizimlarni yangilashi yoki almashtirishi kerak bo'lishi mumkin.
- O'zgarishlarni boshqarish: Xodimlar, ayniqsa, agar ular buni o'z ishlariga tahdid sifatida qabul qilsalar, RPA joriy etilishi bilan tahdid qilishlari mumkin. Qarshilikni engish uchun aniq muloqot,

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

o'qitish va xodimlarni jarayonga jalb qilish muhim ahamiyatga ega. RPA inson ishchilarining imkoniyatlarini to'liq almashtirish emas, balki oshirish vositasi sifatida ko'rilishi kerak.

- Xavfsizlik va Maxfiylik: RPA botlari nozik ma'lumotlar bilan ishlaganligi sababli, korxonalar mustahkam xavfsizlik choralari mavjudligini ta'minlashi kerak. Buzilishlar yoki biznes uchun muhim ma'lumotlarga ruxsatsiz kirishning oldini olish uchun ma'lumotlarni himoya qilish, maxfiylik qonunlari va kiberxavfsizlik protokollariga rioya qilish kerak.
- Monitoring va boshqaruv: RPA qo'lda nazoratga bo'lgan ehtiyojni kamaytirsa-da, ular mo'ljallangan tarzda ishlashini ta'minlash uchun botlarni kuzatish hali ham muhim. Botlarning biznes qoidalariga rioya qilishlari, qoidalarga rioya qilishlari va izchil natijalarni ta'minlash uchun aniq belgilangan boshqaruv tizimi zarur.

4. Sanoat korxonalari uchun RPAning kelajakdagi tendentsiyalari

- AI-Powered RPA: Sun'iy intellektning (AI) RPA bilan integratsiyasi uning imkoniyatlarini yanada oshiradi. AI tomonidan boshqariladigan RPA yanada murakkab vazifalarni, jumladan, tuzilmagan ma'lumotlar, tabiiy tilni qayta ishlash (NLP) va mashinani o'rganishni o'z ichiga olgan qaror qabul qilish jarayonlarini bajarishi mumkin. Ko'pincha aqlli avtomatlashtirish deb ataladigan AI va RPA kombinatsiyasi korxonalarga yanada ilg'or jarayonlarni avtomatlashtirishga imkon beradi.
- Giperavtomatlashtirish: Giperavtomatlashtirish biznes jarayonlarini oxirigacha avtomatlashtirish uchun RPA, AI, mashinani o'rganish va tahlillarni o'z ichiga olgan bir nechta avtomatlashtirish texnologiyalaridan foydalanishni anglatadi. Ushbu tendentsiya tezlashishi kutilmoqda, chunki kompaniyalar ma'lumotlarni yig'ishdan tortib to qaror qabul qilishgacha bo'lgan butun ish oqimlarini avtomatlashtirishga va ularni yagona avtomatlashtirish platformasiga integratsiyalashga intilishadi.
- Robotik jarayonlar tahlili: RPA biznes operatsiyalariga ko'proq integratsiyalashgani sayin, kompaniyalar avtomatlashtirilgan ish oqimlarining ishlashini o'lchash va optimallashtirish uchun robotlashtirilgan jarayonlar tahliliga ko'proq tayanadi. Ushbu tahlil vositalari jarayondagi qiyinchiliklar, yaxshilanishi kerak bo'lgan sohalar va RPA o'rnatishni yaxshilashga yordam berish uchun ishlash ko'rsatkichlari haqida tushuncha beradi.
- Bulutli RPA: Bulutga asoslangan RPA platformalari yanada ommalashib boradi, chunki ular masshtablilik, moslashuvchanlik va iqtisodiy samaradorlikni ta'minlaydi. Bulutli infratuzilmadan foydalangan holda, korxonalar RPA botlarini tezroq joylashtirishi, operatsiyalarni osonlik bilan kengaytirishi va mahalliy apparat va IT-quvvatlashga bo'lgan ehtiyojni kamaytirishi mumkin.

Robotik jarayonlarni avtomatlashtirish sanoat korxonalariga biznes jarayonlarini soddalashtirish, operatsion xarajatlarni kamaytirish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish orqali sezilarli foyda keltiradi. Takroriy vazifalarni avtomatlashtirish orqali korxonalar ko'proq strategik maqsadlarga e'tibor qaratishi va ayni paytda samaradorlik, aniqlik va muvofiqlikni oshirishi mumkin. Biroq, RPA yechimlarining muvaffaqiyatli qo'llanilishi va uzoq muddatli muvaffaqiyatini ta'minlash uchun jarayonlarning murakkabligi, integratsiya muammolari va o'zgarishlarni boshqarishni diqqat bilan ko'rib chiqish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

1. Kusiak, A. (2018). Aqlli ishlab chiqarish: tushunchalar va usullar. Manufacturing Science and Engineering jurnali, 140(9). **https://doi.org/10.1115/1.4040842**
2. Lasi, H., Fettke, P., Kemper, H.G. va Feld, T. (2014). Sanoat 4.0. Biznes va axborot tizimlari muhandisligi, 6(4), 239–242. **https://doi.org/10.1007/s12599-014-0334-4**

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

VOLUME-5, ISSUE-4

3. Mariani, M. va Parise, S. (2017). Raqamli transformatsiya va sanoat sektorining kelajagi. Axborotni boshqarish xalqaro jurnali, 37(5), 416-420. **https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2017.02.003**

4. Avasarala, V. va Srinivasan, S. (2019). Sanoat korxonalari uchun bashoratli texnik xizmat ko'rsatishda Mashinalarni o'rganish va AIni qo'llash. Ishlab chiqarish jarayonlari jurnali, 42, 99-108. **https://doi.org/10.1016/j.jmapro.2019.05.013**

5. Cheng, C., & You, S. (2021). Robotik jarayonlarni avtomatlashtirish va uning sanoat 4.0dagi roli. Procedia CIRP, 99, 268-273. **https://doi.org/10.1016/j.procir.2021.04.044**

6. Vang, L. va Xu, C. (2020). Jarayonni optimallashtirish va sifatni nazorat qilish uchun IoT-ga asoslangan aqlli ishlab chiqarish. Journal of Industrial Information Integration, 18, 100136. **https://doi.org/10.1016/j.jii.2020.100136**

7. Gartner, Inc. (2020). Robotik jarayonlarni avtomatlashtirish uchun bozor qo'llanmasi. **https://www.gartner.com/en/documents/3990883**

8. Schniederjans, M.J., & Schniederjans, D.G. (2020). Texnologik innovatsiyalar va raqamlashtirishning sanoat jarayonlaridagi roli. Springer.

9. Bär, S. va Götz, S. (2019). Ishlab chiqarishda texnik xizmat ko‘rsatish va o‘qitish uchun kengaytirilgan reallik va virtual reallik. Manufacturing Science and Engineering jurnali, 141(12). **https://doi.org/10.1115/1.4044629**

10. Bose, R. va Maxapatra, S. (2021). Sanoat 4.0: Ishlab chiqarishning raqamli transformatsiyasi. Springer.